હરિઃૐ

ફનાગીરીનો નિર્ધાર

પૂજ્ય શ્રીમોટા

પૂજ્ય શ્રીમોટા હરિઃૐ આશ્રમ-સૂરત

॥ હરિઃૐ ॥

ફનાગીરીનો નિર્ધાર

(પૂજ્ય શ્રીમોટાના હસ્તાક્ષરમાં
૧૯૨૨માં ગદ્યરૂપમાં લખાયેલી પ્રાર્થનાઓ)

હરિઃૐ આશ્રમ પ્રકાશન, સુરત

❑ પ્રકાશક : **ટ્રસ્ટીમંડળ,**
હરિઃૐ આશ્રમ, સ્થાપના વર્ષ ૧૯૫૬
કુરુક્ષેત્ર મહાદેવના મંદિરની બાજુમાં,
જહાંગીરપુરા, રાંદેર, સુરત-૩૯૫ ૦૦૫.
ફોન : (૦૨૬૧) ૨૭૬૫૫૬૪, મો. : ૯૭૨૭૭ ૩૩૪૦૦
Email : hariommota1@gmail.com
Website : www.hariommota.org

© હરિઃૐ આશ્રમ, સુરત - નડિયાદ.

❑ **આવૃત્તિ વર્ષ પ્રત**

આવૃત્તિ	વર્ષ	પ્રત
પ્રથમ	૧૯૯૬	૨૦૦૦
બીજી	૨૦૦૮	૧૦૦૦
ત્રીજી	૨૦૦૯	૧૦૦૦
ચોથી	૨૦૧૭	૧૦૦૦

❑ પૃષ્ઠ : ૬૦

❑ કિંમત : **રૂ. ૧૦/-**

❑ **પ્રાપ્તિસ્થાન :**
હરિઃૐ આશ્રમ, સુરત-૩૯૫ ૦૦૫
હરિઃૐ આશ્રમ, નડિયાદ-૩૮૭ ૦૦૧

❑ મુદ્રણશુદ્ધિ : **જયંતીભાઈ જાની**
ફોન : (૦૭૯) ૨૬૬૧૨૭૨૮

❑ ડિઝાઈનર : **મયૂર જાની**
મો. : ૯૪૨૮૪૦૪૪૪૩

❑ ટાઈપસેટિંગ :
અર્થ કૉમ્પ્યૂટર,
૨૦૩, મૌર્ય કૉમ્પ્લેક્સ, સી. યુ. શાહ કૉલેજ સામે,
ઈન્કમટેક્સ, અમદાવાદ-૧૪, મો. : ૯૩૨૭૦ ૩૬૪૧૪

❑ મુદ્રક :
સાહિત્ય મુદ્રણાલય પ્રા. લિ.
સિટી મિલ કંપાઉંડ, કાંકરિયા રોડ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૨૨
ફોન : (૦૭૯) ૨૫૪૬૯૧૦૧

॥ હરિઃૐ ॥

સમર્પણાંજલિ

(ચોથી આવૃત્તિ)

પૂ.શ્રીમોટા પ્રત્યે અતૂટ શ્રદ્ધા ધરાવનાર
અને પોતાનાં બાળકોમાં પણ એ જ સંસ્કાર
રેડીને સૌનાં જીવન શાંતિમય અને
પ્રગતિશીલ બનાવનાર તેમ જ આશ્રમની
પ્રવૃત્તિઓમાં સદાય સહાયરૂપ થનાર એવાં
શ્રીમતી મંજુબહેન આશિતભાઈ પારેખજી
તથા
શ્રી આશિતભાઈ બિહારીલાલ પારેખજીને
પૂ.શ્રીના હસ્તાક્ષર સાથેના પત્રોવાળું
'ફનાગીરીનો નિર્ધાર'
પુસ્તકની આ ચોથી આવૃત્તિ આનંદપૂર્વક
સમર્પણ કરીએ છીએ.

તા. ૯-૭-૨૦૧૭
ગુરુપૂર્ણિમા
સં. ૨૦૭૩

ટ્રસ્ટીમંડળ,
હરિઃૐ આશ્રમ, સુરત

॥ હરિઃૐ ॥

સમર્પણાંજલિ

(પ્રથમ આવૃત્તિ)

જગતમાં જનનીની જોડ તો છે જ નહિ,
પરંતુ પાંચ અને આઠ વર્ષના બે નમાયા પુત્રોને
ઉછેરવાની અને અર્થોપાર્જનની
બેવડી જવાબદારી ઉત્સાહથી અદા કરવામાં
જેમણે જાત ઘસી નાખી અને
પરિશ્રમ, પ્રમાણિકતા તથા સત્ સોબતના પાઠ
અમને સ્વઆચરણથી શીખવ્યા,
જેના ફળરૂપે જીવનસંધ્યાનાં વર્ષો
સુખશાંતિથી વહ્યાં અને
પ્રગટ પુરુષ પૂજ્ય શ્રીમોટાના સત્સંગનું
મહાસદ્ભાગ્ય પામનાર અમારા
સ્વ. પૂજ્ય પિતાજી ડાહ્યાભાઈ દામોદરદાસ જાનીને
ચરણમાં વંદન સાથે
આ પુસ્તક અર્પણ કરતાં
ધન્યતા અનુભવીએ છીએ.

પ્રભુદાસભાઈ જાની
જયંતીભાઈ જાની

બી/૮, રીપલ એપાર્ટમેન્ટ,
નારાયણનગર, પાલડી
અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૭.
ફોન : (૦૭૯) ૨૬૬૧૨૭૨૮
તા. ૧૪-૮-૧૯૯૬

॥ હરિઃૐ ॥

પ્રસ્તાવના

(પ્રથમ આવૃત્તિ)

પૂજ્ય શ્રીમોટાને પૂજ્ય શ્રીબાળયોગીજીએ દીક્ષા આપી, એ પહેલાં તેઓશ્રીએ નામસ્મરણ સાધના તો શરૂ કરી જ હતી. ૧૯૨૨ દરમિયાન આ રીતની શરૂઆત થયેલી. ૧૯૨૨માં પ્રભુને પ્રાર્થના કરતા. એ પ્રાર્થનાઓ ગદ્યરૂપમાં કરતા. એવી પ્રાર્થનાઓ તેઓશ્રીએ લખી રાખેલી. શ્રી નંદુભાઈએ પૂજ્ય શ્રીમોટાના લખેલા તમામ પત્રો સાચવેલા. એ પત્રોનું પોટલું પૂજ્ય શ્રીમોટાના સૂચનથી ૧૯૬૯માં મને સોંપાયેલું. એમાંથી આ પ્રાર્થનાઓ મળી છે. આ પ્રાર્થનાઓ આજ સુધી અપ્રગટ હતી. આ પ્રાર્થનાઓને 'હરિવાણી'માં પ્રગટ કરવામાં આવી હતી.

આ પ્રાર્થનાઓ પૂજ્ય શ્રીમોટાના હસ્તાક્ષરો સાથે પ્રગટ કરતાં આનંદ થાય છે. આ પ્રાર્થનાના સંકલનમાં મને સન્મિત્ર શ્રી પ્રભુદાસ જાનીનો સહકાર મળ્યો છે. એમણે એની પ્રેસ નકલ તૈયાર કરી છે. પૂજ્ય શ્રીમોટાના હસ્તાક્ષરોની સામે એનું મુદ્રિતરૂપ પ્રગટ થતું હોવાથી એમાં જોડણી વગેરે સુધાર્યું નથી. પૂજ્ય શ્રીમોટાએ જે રૂપમાં લખેલું છે, એ જ રૂપમાં એ પ્રગટે, માટે, મુદ્રણશુદ્ધિ કરતા શ્રી જયંતીભાઈ જાનીએ ખાસ ચીવટ રાખીને પ્રૂફ તપાસ્યાં છે. પ્રૂફ તપાસતાં, પૂજ્ય શ્રીમોટાની હસ્તપ્રતનો જ આધાર લીધો છે, કેમ કે હસ્તપ્રત ઉપરથી પૉઝિટિવ તૈયાર થતાં મૂળ પ્રતમાં રહેલાં વિરામચિહ્નો સ્પષ્ટ થતા નથી.

પૂજ્ય શ્રીમોટાએ સાધનાનો આરંભ કરતાં પ્રભુ સમક્ષ કેવા ભાવથી વાતો કરી છે, એ વાંચતા આપણને પણ પ્રાર્થના કરવાની રીત જાણવા મળે છે. માત્ર ગાઈને જ પ્રાર્થના કરવી જોઈએ એવો

ખ્યાલ પૂરતો નથી, પણ શ્રેયાર્થીનાં મન, મતિ અને દિલમાં જે કાંઈ ઊગે એને યથાવત્ કહી દેવામાં પણ પ્રાર્થનાભાવ જ વ્યક્ત થાય છે. પ્રભુ સમક્ષ પ્રાર્થના કરવામાં ખુલ્લાપણું હોવું જોઈએ, એ સાથે સાથે પ્રાર્થનામાં વ્યક્ત કર્યા પ્રમાણે જીવવામાં નિષ્ઠા પ્રગટાવવી જોઈએ. પૂજ્ય શ્રીમોટાએ કરેલી આ પ્રાર્થનાઓમાં આપણે આ જોઈ શકીશું. તેઓશ્રીએ કરેલી પ્રાર્થનાઓ એ આપણા સૌની પ્રાર્થનાઓ છે.

પૂજ્ય શ્રીમોટાના હસ્તાક્ષરો સાથેનું આ ત્રીજું પ્રકાશન છે. (૧) **'મનને'** (૧૯૯૩) (૨) **'પાડજો પગલાં પ્રભુ'** (૧૯૯૬) (૩) **'ફનાગીરીનો નિર્ધાર'** (૧૯૯૬) અધ્યાત્મરસિકો આ પ્રકારના પ્રકાશનને આવકારશે એવી શ્રદ્ધા છે.

'સંતસ્મૃતિ' **રમેશ ભટ્ટ**
૧, ઍસ.બી.આઈ. ઑફિસર્સ સોસાયટી
નારાયણનગર, પાલડી, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૭.
ફોન : ૨૬૬૧૧૩૪૩, તા. ૧૪-૮-૧૯૯૬

॥ હરિઃૐ ॥

નિવેદન

(પ્રથમ આવૃત્તિ)

'હરિવાણી ટ્રસ્ટ'નું આ પ્રકાશન 'હરિભાવ'ના આજીવન ગ્રાહકોને ભેટરૂપે આપતાં અમને આનંદ થાય છે.

આ પુસ્તકનું સંકલન સર્વશ્રી રમેશ ભટ્ટ અને પ્રભુદાસ જાનીએ કર્યું છે. શ્રી જયંતીભાઈ જાનીએ આ પ્રકાશનમાં સહયોગ આપ્યો છે. ઉપરાંત, પુસ્તકના મુદ્રિતરૂપની ઝીણવટથી અને કાળજીથી માવજત કરી છે. પૂજ્ય શ્રીમોટા પ્રત્યેના એમના ભક્તિભાવની અમે કદર કરીએ છીએ અને હૃદયપૂર્વક આભાર માનીએ છીએ. પુસ્તકની આવરણ સજાવટ શ્રી મયૂર જાનીએ કરી છે, એ બદલ એમના આભારી છીએ.

ગુજરાતી અધ્યાત્મરસિકોને આ પ્રકાશન એક મૂલ્યવાન સંભારણારૂપ બની રહેશે એવી અમને શ્રદ્ધા છે.

હરિવાણી ટ્રસ્ટ,
અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૭
તા. ૧૪-૮-૧૯૯૬

લક્ષ્મીપ્રસાદ સી. અમીન
હર્ષદભાઈ એસ. શાહ
ટ્રસ્ટીઓ.

॥ હરિઃૐ ॥

નિવેદન

(બીજી આવૃત્તિ)

'હરિવાણી ટ્રસ્ટ', અમદાવાદ દ્વારા **'ફનાગીરીનો નિર્ધાર'**ની પ્રથમ આવૃત્તિનું પ્રકાશન સને ૧૯૯૬માં કરાયું હતું. આ પ્રકાશનમાં પૂજ્ય શ્રીમોટાની સાધનાકાળની ગદ્યસ્વરૂપની કેટલીક પ્રાર્થનાઓનો સમાવેશ થયેલો છે.

પૂજ્ય શ્રીમોટાની આ પ્રાર્થનાઓનું પઠન, મનન અને ચિંતન સ્વજનો માટે પ્રાર્થનાભાવમાં પ્રેરક અને સહાયક થઈ શકે તેમ હોઈને **'હરિવાણી ટ્રસ્ટ'**, અમદાવાદની અનુમતિથી આ બીજી આવૃત્તિને પ્રકાશિત કરી સ્વજનોને ઉપલબ્ધ કરી આપતાં અમો આનંદની લાગણી અનુભવીએ છીએ. **'હરિવાણી ટ્રસ્ટ'** તરફથી અપાયેલ અનુમતિ માટે અમો એ ટ્રસ્ટના ટ્રસ્ટીમંડળ પ્રત્યે આભારની લાગણી વ્યક્ત કરીએ છીએ.

આ પુસ્તકની મુદ્રણશુદ્ધિનું કાર્ય પૂરા સદ્ભાવથી અને ચોકસાઈપૂર્વક શ્રી જયંતીભાઈ જાનીએ કરી આપ્યું છે. ટાઇટલ ડિઝાઇનનું કાર્ય શ્રી મયૂરભાઈ જાનીએ કરી આપ્યું છે. આ પુસ્તકને સદ્ભાવથી છાપી આપવાનું કાર્ય સાહિત્ય મુદ્રણાલયના શ્રી શ્રેયસભાઈ વિષ્ણુભાઈ પંડ્યાએ કરી આપ્યું છે. પૂજ્ય શ્રીમોટા પરત્વેના ભક્તિભાવથી પ્રેરાઈને આ સર્વેએ આ પ્રકાશનમાં આપેલા સહકાર બદલ, તે સૌના અમો ખૂબ ખૂબ આભારી છીએ.

આશા છે કે સ્વજનો આ પ્રકાશનને આવકારશે.

તા. ૧૪-૪-૨૦૦૮ **ટ્રસ્ટીમંડળ,**
(રામનવમી) હરિઃૐ આશ્રમ, સુરત

॥ હરિઃૐ ॥

નિવેદન

(ચોથી આવૃત્તિ)

સને ૨૦૦૮માં **'ફનાગીરીનો નિર્ધાર'**ની બીજી આવૃત્તિની એક પણ પ્રત ઉપલબ્ધ ન હોવાથી તેનું પુનઃમુદ્રણ કરાયું છે.

બીજી આવૃત્તિમાં પૂજ્યશ્રીનાં જે તે લખાણના હસ્તાક્ષર અને તે લખાણનું પ્રિન્ટિંગ જે ક્રમાંકમાં હતું તેમાં ફેરફાર કરી હસ્તાક્ષર પ્રથમ લેવાયા છે. તેટલો ફેરફાર કરવામાં આવ્યો છે.

અમોને આશા અને શ્રદ્ધા છે કે પૂજ્ય શ્રીમોટાની સાધનાકાળની આ રચનાઓ સ્વજનો આવકારશે અને સ્વજીવન વિકાસમાં તેઓને તે વિગતો બળપ્રેરક બની રહેશે.

તા. ૯-૭-૨૦૧૭
ગુરુપૂર્ણિમા
સં. ૨૦૭૩

ટ્રસ્ટીમંડળ,
હરિઃૐ આશ્રમ, સુરત

[illegible]નો નિર્ધાર

હે પ્રભો! હું તારી પ્રાર્થના સાંભળનારાઓ મારે તારો [illegible] કરવો છે. પરંતુ હે પ્રભો! ઉત્તર મોકલ. હું જે જોઉં છું તે તને પ્રત્યક્ષ [illegible]. તે બધા તારે [illegible] તેજનો કરાવ. હું કહું છું ન થાય તેમ કરવાને માટે [illegible] નિર્ધાર? પ્રભો! હું તો પાપી, પામર, અજ્ઞાનનો છું. છતાં, હે પ્રભો! મારી બુદ્ધિ તારામાં લીન નથી તારા ગુણગાન વિના મન મારું [illegible] [illegible]. [illegible] તને આરાધ [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] હું — હે પ્રભુ! [illegible] શું [illegible] [illegible]?

— હે પ્રભો! [illegible] તારે [illegible] [illegible] રહ્યું છે. તેને દૂર કરવા, પ્રભો! હું તારું નામસ્મરણ કરતો રહેવા ઇચ્છું. મને તારા [illegible] વિના [illegible] [illegible] છે પ્રભુ! તે મને પાપી, પામરને [illegible] છે. મને પણ બુદ્ધિ છે કે હે પ્રભો! [illegible] તો હું તારા [illegible].

પણ હે પ્રભો! એ બુદ્ધિ તારામાં ક્યારે લીન-[illegible] [illegible]? એ માટે [illegible] રહ્યો છે. એ માટે હૃદયમાં તાલાવેલી લાગી છે. પ્રભો! મને મારે [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] ને [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? એ ક્યારે [illegible]? હું ક્યારે [illegible] કે [illegible] એ [illegible] રીતે [illegible] છે.

હે પ્રભો! તે ક્યારે [illegible] કે ક્યારે હું [illegible] [illegible] તારામાં [illegible] ના, ના. હે પ્રભો!

ફનાગીરીનો નિર્ધાર

હે પ્રભો ! તું મારી પ્રાર્થના સાંભળીશ ? મારે તારો ચરણસ્પર્શ કરવો છે, પરંતુ હે પ્રભો ! તું જરા થોભ. હું કેવો છું, તે તને પૂરેપૂરો જણાવી દઉં. તે પછી તારે પ્રેમ કરવો હોય તો કરજે. તું કરે કે ન કરે તેની સાથે મારે શી નિસ્બત ? પ્રભો ! હું તો પાપી, પામર, હણાયલો છું. હજી, હે પ્રભો ! મારી શ્રદ્ધા તારામાં વધતી નથી. તારા ગુણગાન વિશે મન અનેક કુશંકાઓ ઉઠાવે છે. આમ અનેક રીતે તારાથી દૂર ફેંકાયલો, દૂર ઊભો રહેલો એવો હું-તેને પ્રભુ ! પામર છતાં શું દયા નહિ કરે ?

હે પ્રભો ! અશ્રદ્ધારૂપી ઘોર અંધારું મને છવાઈ રહ્યું છે. તેને દૂર કરવા, પ્રભો ! હું તારું નામસ્મરણ કરી રહ્યો છું. મને તારા અસ્તિત્વને વિશે અટલ વિશ્વાસ છે. પ્રભુ ! તેં અનેક પાપી, પામરને તાર્યા છે. મને પણ શ્રદ્ધા છે કે હે પ્રભો ! અંતે તો તું મારી વહારે ધાશે જ.

પણ હે પ્રભો ! એ શ્રદ્ધા મારામાં ક્યારે જીવતીજાગતી પ્રકટશે ? એને માટે તનમનાટ થઈ રહ્યો છે. એને માટે હૃદયમાં તલસાટ જાગ્યો છે. પ્રભો ! એને માટે સહેલામાં સહેલો, વહેલામાં વહેલો ને નજીકમાં નજીક કયો માર્ગ હશે ? એ ક્યારે સૂઝશે ? તું જ્યારે દયા કરે ત્યારે એ સંભવી શકે એમ છે.

હે પ્રભો ! તે ત્યારે જ બને કે જ્યારે તું પ્રત્યક્ષ મારામાં વાસો કરે. ના, ના. હે પ્રભો !

મારા અસ્તિત્વના ઉપર સ્પર્શતા-[illegible] કરતા —
મારા અસ્તિત્વનું પાન કરવાને ઉભુ છું [illegible]
રહેશે. [illegible] હે પ્રભો! ત્યારે હું [illegible] [illegible] નિર્ભય
નહિ રહેશે. તારી કૃપાથી મારું મનોમંથન ચાલ્યું છે.
[illegible] પાણી [illegible] સ્વચ્છ [illegible] તો [illegible] પ્રતિ-
બિંબ તેમાં દેખાય છે. મારે બહુ છે [illegible] સ્વરૂપના
[illegible] પ્રકાશની. આવી પ્રતિબિંબિત રહું એવો
સ્વાભાવિક [illegible] એમાં પ્રકાશની ઝૂંક વધી રહેશે.

હે પ્રભો! તેમ નિર્મળ રૂપી તારી કૃપાધારા જો કહેવાય -પર જો વરસાવે
તો પાણી રૂપી મારું અંતઃકરણ સ્વચ્છ ને નિર્મળ
થઈ જાય, ને તારું ત્યાં પ્રતિબિંબ પડે.

હે પ્રભો! આ બધું તારી કૃપાથી બનતું રહ્યું છે
એવી રીતે તરવા કે તેમ પ્રકાશના બધા પ્રકાશ
પામતું હું. હે પ્રભો! એ પ્રકાશમાં તારી
મૂર્તિ હું નિહાળું. તારી કૃપાથી પ્રકાશમાં [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] રહું. તારી [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] છે.

તારાં ચરણકમળની પદરજ સ્પર્શવા-ચુંબન કરવા-તારા ચરણામૃતનું પાન કરવાને હજી હું યોગ્ય નથી થયો. હે પ્રભો ! એવો હું હજી પૂરેપૂરો નિર્મળ નથી થયો. તારી કૃપાથી એનું મનમાં ભાન જાગેલું છે. જો પાણી પૂરેપૂરું સ્વચ્છ હોય તો આકાશનું પ્રતિબિંબ તેમાં દેખાય જ. માટે જરૂર છે માત્ર સ્વચ્છતાની અને પ્રકાશની. બાકી, પ્રતિબિંબિત થવું એ તો સ્વાભાવિક જ છે. એમાં પ્રયત્નની જરૂર નથી રહેતી.

હે પ્રભો ! નિર્મળ તેજ રૂપી તારી કૃપાનો વરસાદ મારા પર જો વરસાવે તો પાણી રૂપી મારું અંતઃકરણ સ્વચ્છ ને નિર્મળ થઈ જાય, ને તારું ત્યાં પ્રતિબિંબ પડે.

હે પ્રભો ! આ બધું તારી કૃપાથી સમજી શકું છું. બની શકે તેટલા ને તેવા પ્રકારના બધા પ્રયત્ન પણ કરું છું. હે પ્રભો ! એ પ્રયત્નમાં તારી કૃપા તું વરસાવ. તારી કૃપાથી પ્રયત્નમાં કશું પણ બાકી નહિ રાખું. તારી ખાતર ફના થવાને જ નિર્ધાર્યું છે.

'નિર્બળકે બળ રામ'

પ્રભો! જ્યારે જ્યારે દુઃખનાં આકસ્મિક
છવાઈ રહેલાં ઘેરાં પાણી, મલિન વાસનાઓ
પતિત બનાવી રહી હોય ને સમજે કે પ્રભો!
તેમને હટાવવાને, તેમની સામે લડવાને, ટકી રહેવાની
મારામાં શું નિઃસહાયતા છે ને નિરુપાયતા છે શક્તિ
પ્રેરક મારામાં તેવું બળ, નથી તો હે પ્રભો!
તે સમયે શીઘ્ર તું મને, નિર્બળને, બળ તો
આપતું નહિ હશે?

‘નિર્બળ કે બળરામ’

પ્રભો ! જ્યારે જ્યારે દુ:ખનાં આવરણોથી છવાઈ રહેલો હોઉં, પાપી, મલિન, વાસનાઓ પતિત બનાવી રહી હોય, તે સમયે હે પ્રભો ! તેમને હઠાવવાની, તેમની સામે થવાની, દૃઢ રહેવાની મારામાં તું નિશ્ચયાત્મક ને નિર્ણયાત્મક શક્તિ પ્રેરજે. મારામાં તેવું બળ નથી, તો હે પ્રભો ! તે સમયે શું તું મને, નિર્બળને, બળ ને શ્રદ્ધા નહિ પ્રેરે ?

હવે ના સોપાનો

હે પ્રભો! અવિદ્યાજન્ય સ્થૂલ મનમાં ઉછળતી
અનેક દુરિતાગ્રસ્ત હું ગભરાઈ ઉઠ્યો છું.
હૃદયમાં અનંત સંતાપ ઉદ્ભવ્યા કરે છે. તો હે
કૃપાળુ! આ દીન કંગાળ પર કૃપા વરસાવી
શું તું શાંત નહીં કરે? હે પ્રભો! શું તું મારો
સ્વીકાર નહીં સ્વીકારે! મારી વિનંતી-પ્રાર્થના-
નહિ સાંભળે? પ્રભુ! તો તો ખરે હું ઘણો
દુઃખી રહ્યો છું! અજ્ઞાનને કારણે ઘણો ઘણો
નરકોમાં મારો રહ્યો છું! પ્રભો! હું વિવિધ
નરકોમાં ભટકીને થાકી ગયો છું. એટલા માટે
તને જ પોકાર પાડતો રહું છું. જ્યારે તું
મારું કશું જ સાંભળતો નથી, ત્યારે હવે
મારી બધી ચિંતાઓ, ઉદ્વેગો, ઝંઝાવાતો, ગભરામણો,
ક્લેશો, વ્યથાઓ તારા જ ચરણે તને જ
સોંપું છું. હે પ્રભો! તું જ મારી સંભાળ લેજે
અને મને ઉગારજે.

તને જ સમર્પણ

હે પ્રભો ! અવિશ્વાસથી મનમાં ઊઠતી અનેક કુશંકાઓથી હું ગભરાઈ ઊઠું છું. હૃદયમાં અનેક સંતાપ ઉદ્‌ભવ્યા કરે છે. તો હે કૃપાળુ ! આ દીન રંક જન પર કૃપા વર્ષાવી શું તું શાંત નહિ કરે ? હે પ્રભો ! શું તું મારો અવાજ નહિ સાંભળે? મારી વિનંતી-પ્રાર્થના-નહિ સાંભળે ? પ્રભુ ! જો તો ખરો હું કેવો ડૂબી રહ્યો છું ! બચવાને કાજે કેવાં કેવાં તરફડિયાં મારી રહ્યો છું ! પ્રભો ! હું નિર્બળ તરફડિયાં મારતાંયે થાકી જઉં છું. એકલા માત્ર તને જ પોકાર પાડ્યા કરું છું. જ્યારે તું મારું કશું જ સાંભળતો નથી, ત્યારે હવે મારી બધી ચિંતાઓ, ઉદ્વેગો, સંતાપો, ગભરામણો, મૂંઝવણ, અકળામણ તારાં જ ચરણને તને જ સોંપું છું. હે પ્રભો ! તું જ મારી સંભાળ લેજે અને મને દોરજે.

~~[illegible]~~ <u>પ્રાર્થનામાંથી શાંતિનો અનુભવ</u>

હે પ્રભો! તારું નામસ્મરણ મનને, હૃદયને
આશ્વાસન, સંતોષ આપે છે. પ્રભો! ભક્તિભાવયુક્ત
હૃદયના ઊંડાણથી નિખાલસતાથી આપને હું ભજું
છું, જેમ જેમ તારું નામ લેવાય, તારું મનન કરવાથી
તારી પ્રાર્થના કરવાથી મનને સંતોષ થાય છે
એવું ઊંડી શાંતિ મળે છે જાણે મને અપાર્થિવ
ધન મળ્યું છે. આવેગો, સદ્વિચાર ને સદ્-
ભાવ તરફ તેમ વાળે મનને ભક્તિ સ્ફુરણા,
પ્રેમ મનમાં જાગે છે. સમજ વધારે છે.
હે પ્રભુ! દિવસભર ઊંડા અંતરથી તને ભજું છું
ને હૃદયના ખરા ઊંડા ભાવથી ભાવથી
તારી પ્રાર્થના કરવ તેમ હું આવા
હૃદયમાં પ્રેરણા.

શાંતિનો અનુભવ

હે પ્રભો ! તારું નામસ્મરણ મનને, હૃદયને સાંત્વન, સંતોષ આપે છે. પ્રભો ! વર્ષાઋતુમાં પૃથ્વીની લીલોતરી નિહાળવાથી આંખને ઠંડક વળે છે, તેવી રીતે તારું નામ લેવાથી, તારું ભજન કરવાથી, તારી પ્રાર્થના કરવાથી મને સંતોષ થાય છે. કળતું દિલ શાંતિ પામે છે. ભમતું અને ખટકતું મન અટકે છે. સત્સંગ, સદ્‌વિચાર ને સત્‌કર્મ તરફ તેથી કરીને મનને જાણે સ્ફુરણા, પ્રેરણા મળતી હોય એમ સ્પષ્ટ જણાય છે. હે પ્રભુ ! દિલના ઊંડા અંતરથી તને વીનવું છું કે હૃદયના ખરા ઊંડા ભાવથી મારાથી તારી પ્રાર્થના થાય એવું બળ તું મારા હૃદયમાં પ્રેરવજે.

પ્રાર્થના વિના ~~કેમ વિના પ્રાર્થના વિના~~ રહેવાનું નથી

લોકો મને પૂછે છે કે 'બાબા! તું આમ કેમ
ધર્મ કરે છે? ભજન કરવું – ઉપવાસ
[illegible] પકડવા – એ તો એની ખુશામત કરવા
જેવું છે.' હે પ્રભુ! એમને હું શું જવાબ આપું?
કેમ કે હું તેનું [illegible] મારી પાસે નથી
પ્રાર્થના કરવી એ અંતરની વસ્તુ છે. એ જાતે
કરાતી નથી, થાય છે. 'લોકો મારા
કેમ માને છે' એ લોકો દિવસ ને રાતો
પ્રભુ છે, લોકો જ રાતો ને દિવસ ઉપવાસે
પ્રભુ છે. કેમ કહું હું ~~[illegible]~~ તેનું કારણ મારી પાસે નથી
પરંતુ તેમ કરવામાં મને ઘણી મજા પડે છે, ને
તેના વિના રહેવાતું નથી, માટે તેમ કર્યા કરું છું
હે લોકો! તેમને મારી શી પડી છે?

<u>પ્રાર્થના વિના રહેવાતું નથી</u>

લોકો મને કહે છે કે 'અલ્યા ! તું ભજન કેમ કર્યા કરે છે ? ભજન કરવું - ઈશ્વરનાં ગુણગાન કરવાં - એ તો એની ખુશામત કરવા જેવું છે.' હે પ્રભુ ! એમને હું શું જવાબ આપું ? કેમ કરું છું તેનું કારણ મારી પાસે નથી. પ્રાર્થના કરવી એ અંતરની વસ્તુ છે. એ કરી કરાતી નથી. થાય જ છે. 'બાળક માતાને કેમ ચાહે છે' એ જેટલો વિચિત્ર ને ગાંડો પ્રશ્ન છે, તેટલો જ ગાંડો ને વિચિત્ર ઉપલો પ્રશ્ન છે. કેમ કરું છું તેનું કારણ મારી પાસે નથી, પરંતુ તેમ કરવામાં મને ઘણી મજા પડે છે, ને તે સિવાય રહેવાતું નથી, માટે તેમ કર્યા કરું છું. હે લોકો ! તમને મારી શી પડી છે ?

પ્રાર્થનાનો અનેરો રસ

પ્રાર્થના એ બુદ્ધિ કે કલ્પનાની રમતથી પ્રેરાયેલ નથી હોતી. ભગવત્ કૃપા એ ભક્તમાં આરાધના રસ ને ભાવની ઉત્તમ પ્રબળતાની આધાર રાખેલ છે, અર્થાત્ સિદ્ધાંતની વિદ્વતા દલીલોથી તેના તેઓ રસ અને ભાવ ઉદ્ભવે છે એમ નથી હોતું. પણ પ્રાર્થના એ તો ભગવદ્ભક્તની શ્રદ્ધા અને ભાવનાથી નરસિંહે બનેલી છે. પ્રાર્થના એ દિલની દોલત છે. પ્રાર્થનામાં ભક્તનું હૃદય ખીલેલું હોય છે. પ્રાર્થનામાં ભાષાનો આનંદ અનેરો હોય છે એમાં પ્રભુના ચરણમાં ભક્તહૃદયનું આત્મનિવેદન હોય છે. તેથી જ પ્રાર્થના આપણાં હૃદયને રસમય બનાવે છે. પ્રાર્થનાએ તો ઉત્તમ પ્રકારની આહ્લાદ-ભાવ ઊર્મિના અનુભવાય છે. આપણે એ રસમાં તેમ નાચીએ કે નહીં ભગવાનના ભાવમાં ભીંજાવાના અનુભવો જ છે.

પ્રાર્થનાનો અનેરો રસ

પ્રાર્થના એ બુદ્ધિ કે કલ્પનાની રમતથી પ્રેરાયેલી નથી હોતી. ભજન કરવું - એ ભજનમાં સાહિત્યના રસ ને ભાવની ઉત્તમ પ્રકારની જમાવટ થયેલી છે, અથવા વિદ્વાનની વિદ્વત્તા દર્શાવાઈ છે, તેથી તેમાં રસ અને ભાવ ઉદ્‌ભવે છે, એમ નથી હોતું, પણ પ્રાર્થના એ તો ભક્તહૃદયની શ્રદ્ધા અને ભાવનાથી તરબોળ બનેલી છે. પ્રાર્થના એ દિલની હકીકત છે. પ્રાર્થનામાં ભક્તનું હૃદય નીતરેલું હોય છે. પ્રાર્થનામાં આત્માનો આનંદ ઝરેલો હોય છે. એમાં પ્રભુનાં ચરણકમળે ભક્તહૃદયનું આત્મનિવેદન હોય છે. તેથી જ પ્રાર્થના આપણા હૃદયને સચોટ અસર કરે છે. પ્રાર્થનાથી કોઈ ઉત્તમ પ્રકારની આહ્‌લાદજનક ઉન્મત્તતા અનુભવાય છે. આપણે એ રસમાં તેથી તલ્લીન થઈ જઈ ભજનના ભાવમાં એકાગ્રતા અનુભવીએ છીએ.

[illegible]

ધ્યાન ધર્યા [illegible] [illegible]. ~~[illegible]~~ [illegible] દેવ અને અસુર
વચ્ચે યુદ્ધ મંડાયું છે. બન્ને બાજુએ લશ્કર મોરચા
મંડાયા છે. ક્રોધ, ઈર્ષા, પ્રમાદ ~~[illegible] [illegible]~~ અને
અહંકાર [illegible] અને [illegible] સામસામા
લડાઈમાં આવી ગયા છે. સામસામે [illegible]
પણ મચેલા છે. આ [illegible] ક્રોધ [illegible] છે
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] છે
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] છે. [illegible] તો [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છે. હે પ્રભો! [illegible] [illegible]
હું [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] છું. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
છું [illegible] [illegible] હે પ્રભુ! તારા [illegible] [illegible]
મારી વહારે આવો?

શ્રીકૃષ્ણ જ કુરુક્ષેત્ર જિતાડે

ઘણા ઘણા કાળ વીત્યા. દેવ અને અસુર વચ્ચે યુદ્ધ મંડાયું છે. બન્ને બાજુએ સખત મોરચા મંડાયા છે. શ્રદ્ધા, ધર્મ, પ્રકાશ અને અશ્રદ્ધા, અધર્મ અને અંધકારે સામસામા બથ્થંબથ્થા આવી ગયા છે. સામસામે રસાકસી પર ચઢેલા છે. આ કાળમાં શ્રદ્ધા હઠતી જાય છે. અશ્રદ્ધાના જોશનું પૂર આગળ વધ્યે જાય છે. ધર્મનું સ્થાન અધર્મ સર કરતું જાય છે. પ્રકાશ જાણે અંધકારની સાથે સંધિ કરતો હોય એવું દેખાય છે. પુણ્યનું તો જાણે નામનિશાન ન રહ્યું હોય, એવું દેખાય છે. હે પ્રભો ! એવા જગતમાં હું તારો રંક જન, દીન જન, કચડાઈ મરું છું. ઘડી ઘડીમાં સેતાનની જીત મારા પર થતી જોઉં છું. તેવે સમયે, હે પ્રભુ ! તારા સિવાય કોણ મારી વહારે ધાશે ?

તારા જ ચરણમાં

પ્રભો! હું પાપી છું, પતિત છું અને ત્યારે આત્મ
શાંતિ ખોવાયું છું કે તને ત્યારે શું શું
કહેવાની પ્રાર્થના કરું છું, ત્યારે તે પણ
મારી હાંસી કરી રહેલો છે પાપ-પુણ્ય
સ્થૂળ તેમજ સૂક્ષ્મ રીતે [illegible]
વગેરે આનંદ, સત્ય, અમર, આત્માના સ્વભાવને
[illegible] ભૂલી, આત્માના [illegible] – [illegible]
વસ્તુ શરીરમાં આરોપિત કરાયું, ઊંડું
દુઃખાદિ [illegible] ઉપાધિ ને માની [illegible]
આત્માને કલ્પાય છે — આમ જ્ઞાન હોવા
છતાં એવા વિરુદ્ધ (વર્તન) કેમ તે પાપ નહિ
તો બીજું શું? શું શુદ્ધ વ્યવહાર તો
આત્મ વિરુદ્ધ કેમ તેને જ પાપ કહી
શકાય? [illegible] પરમાં [illegible] પાપ છે.
આત્મા [illegible] કહે છે, તેમ [illegible] પવિત્રતાદિ
છે. હે પ્રભો! હું આમ જેના સ્થૂળ ને સૂક્ષ્મ બંને
રીતે પાપી છું. સ્થૂળ [illegible] તેઓ નહીં [illegible]
તો સૂક્ષ્મરૂપે પણ [illegible] [illegible] [illegible]
નથી. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] હું – કે [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] તો તારા જ ચરણમાં છે

તાર જ હાથમાં

પ્રભો ! હું પાપી છું, પતિત છું એમ જ્યારે આપ્ત વર્ગને જણાવું છું ને તને જ્યારે શુદ્ધ કરવાની પ્રાર્થના કરું છું, ત્યારે તે વર્ગ મારી હાંસી કરી રહેલો છે. પાપ પણ સ્થૂળ તેમ જ સૂક્ષ્મ રીતે હોય છે. શરીરમાં વસેલા અનંત, અજય, અમર, આત્માના સ્વભાવને ક્યાંય હડસેલી મૂકી, આત્માના ધર્મને- અનાત્મ વસ્તુ શરીરમાં આરોપિત કરાવી, ઊલટું દુઃખાદિ શરીરની ઉપાધિ તે આનંદસ્વરૂપ આત્મામાં કલ્પાવે છે - આમ જ્ઞાન હોવા છતાં એનાથી વિરુદ્ધ વર્તન થાય તે પાપ નહિ તો બીજું શું ? શું શુદ્ધ વ્યવહાર જો નીતિથી વિરુદ્ધ થાય તેને જ પાપ કહી શકાય ? તેનાથીયે પરના અર્થમાં પાપ છે. આત્મા દેહ ધારણ કરે છે, એ જ એની પતિતાવસ્થા છે. હે પ્રભો ! હું આમ જોતાં સ્થૂળ ને સૂક્ષ્મ બન્ને દૃષ્ટિએ પાપી છું. સ્થૂળ દૃષ્ટિથી તેવો મટી જઉં, તો સૂક્ષ્મરૂપે પણ બચી જઉં એવો કશો કાયદો નથી. એવો અનેક રીતે નિર્બળ અને અનેક વાસનાઓથી ભરેલો એવો હું-તે મારા બળથી શી રીતે તરી શકવાનો ? એ તો તારા જ હાથમાં છે.

- ૨ -

મારે જ મને શુદ્ધ બનાવવો પડશે. હું તો
તારું નામસ્મરણ જ ભાવપૂર્વક ભજું છું.
હે પ્રભુ! હું તો તારું ભજન જ કર્યા કરીશ.
તો તેજ પ્રસરશે, તે પછી તને પ્રાર્થના કરું
પાવક ભાવના ફરીથી બધું દઈ તને
સોંપું છું તો હે પ્રભુ! મારા જીવનની
નૌકાનું સુકાન તારા હાથમાં છે. તેના
બાની પરાયે શાંતિ મને બળ પ્રેરે
એ જ માટે તને વળી વળીને પાઈ ભાવ હૃદયથી
પ્રાર્થના છું.

તારે જ મને શુદ્ધ બનાવવો પડશે. હું તો તારું નામસ્મરણ જ કરી જાણવાનું જાણું છું. હે પ્રભુ ! હું તો તારું ભજન જ કર્યા કરીશ. જે કંઈ થશે, તે કાજે તને પ્રાર્થના કરી પોકાર પાડ્યા કરીશ. બીજું બધું તને સોંપું છું. તો હે પ્રભુ ! મારી જીવનરૂપી નૌકાનું સુકાન હાથમાં લઈ આ દીન જનની વહારે ધાજે. મને બળ પ્રેરજે. એ જ મારી તને લળી લળીને વારંવાર હૃદયની પ્રાર્થના છે.

મારે તો તમારા ખપનું છે

હે પ્રભો! શાસ્ત્રો ને પંડિતો, જ્ઞાની
અનુભવીઓ તને અદ્વૈત છે એમ કહે છે.
હું અજ્ઞાની તો આ સત્ય છે એમ કેમ કરી
જાણી શકું? પણ હે નાથ! જો તું અદ્વૈત હોય
તો મારામાં જ સમાયેલો હોય, હું તું ને તું→
ભેદો તો કદાચ હું ન જાણી શકું તે જાણી
શકું એવો વિશ્વાસ તો હજુ પ્રગટ્યો નથી-
નહિ તારા વગર તારા વિયોગે જે જે
દશાઓ થઈ છે, તેની મનઃસ્થિતિ હું સમજ
શકું છું પ્રમાણે સમજ શકું છું. જો હરિ
આજ પડું હું ત્યાગનું તો છે, તેથી પણ ભલું
છે. તેમાં કોઈ અલૌકિક રસ છે તુરતમાં
મારું હૃદયનું આકર્ષણ છે. શાસ્ત્રોમાં તો
તારું ઐશ્વર્ય પ્રકટે છે ભારી તેનું
આકાંક્ષા કે તમારા ખપાવીને તારે એવો
સાધુ સેવો તેમ કરશો, એ તો તું જાણે
હે પ્રભુ! મારે તો તારે રાખવો રહ્યું છે,
એવું હું તો માન ખોઉં છું.
તો હવે શાસ્ત્રો કહેશે એવો હું?

<u>મારે તો ભક્ત બનવું છે</u>

હે પ્રભો ! શાસ્ત્રો ને પંડિતો, જ્ઞાની, અનુભવીઓ તને અદ્વૈત છે એમ કહે છે. હું અજ્ઞાની તે આ સત્ય છે એમ કેમ કરીને જાણી શકું ? પણ હે ઈશ ! જો તું અદ્વૈત હોય ને મારામાં જ સમાયલો હોય, 'હું તે તું' હોઉં, તો કદાચ હું ન જીવી શકું. ન જીવી શકું એવો વિરહાગ્નિ તો હજી પ્રકટ્યો નથી, પણ તારા જનની તારા વિયોગથી જે જે દશાઓ થઈ છે, તેમની મનઃસ્થિતિ હું સમજી શકું છું. કલ્પનાથી સમજી શકું છું. એ દર્દ ઘણું ઘણું ઊંડું સાલતું તો છે, પણ મીઠું છે. તેમાં કોઈ અવર્ણનીય રસ છે. મુગ્ધતાભર્યું હૃદયનું આકર્ષણ છે. રોમેરોમમાં તે તરફનું ખેંચાણ પ્રકટે છે. મારી તીવ્ર આકાંક્ષા એવા ભક્ત થવાની છે. તારે મને શરણે લેવો કે ન લેવો, એ તો તું જાણે. હે પ્રભુ ! મારે તો તારે શરણે થવું છે, એટલું હું તો માત્ર જાણું છું.

તો હવે શાસ્ત્રો કહે છે એવો ''તું''

તે 'હું' હોઉં, તો હું તને 'હું' પરોવે પરોવે
શબ્દ સાથે પાણીની રાખું? અને તો 'ખરું'
સત્યરૂપ સ્ત્રીને હું દર્શન રૂપ આપીશ ન
૩૨ એવું ~~[illegible]~~ અને તો ગાતો છે તને આપણું
રૂપ રહ્યો 'રૂ' અને સ્વરૂપાસ્ત — સંયમને એનું
સંકેત સમાધાન પ્રાપ્તિ, સિદ્ધિ ~~[illegible]~~ પરિ-
તોષ્ટિ તે ધરાવું ગમે પરંતુ એ પ્રભુ! તારા
આરાધનાએ ~~[illegible]~~ ગાયું છે કે 'એ' એ તારા
ભગ છે નહિ તેના હૃદયમાં તારો વાસ છે।
એટલે રૂ ભગવાન એનો સ્પર્શ તારો
રૂ ભગવાન મનઃસ્થિતિ પામશે, તે ~~[illegible]~~
તેના મનોરથ, તેના તડે, પૂરા ~~[illegible]~~ પાડ,' તો
ર ભગુ! તારો, (કહેજે) ભગવાન — તારું દર્શન કરવાનો
ઉત્કટમાં ઉત્કટ ~~કહેજે~~ ~~કહેજે~~ પ્રકારે મને
રૂ ભગવાન રહે

તે ‘હું હોઉં, તો ‘હું’ તને ‘તું’ કરીને, કહીને શી રીતે પોકારી શકું ? મને તો મારી સન્મુખ રહીને તું દર્શન સુખ આપ્યા જ કરે એવું મને તો ગમે છે. તને મારાથી જુદો એવો ‘તું’ મને દોરનારો,-કમળને જેમ ચંદ્રિકા, ચકોરને વૃષ્ટિ, વિયોગી સ્ત્રીને પતિ - હોઉં તે ઘણું ગમે. પરંતુ હે પ્રભુ ! તારા હરિજનોએ ગાયું છે કે ‘જે જે તારા ભક્ત છે, તેના હૃદયમાં તારો વાસ છે ! એટલે તું ભક્તમય થતો હોઈશ, ત્યારે જ તું ભક્તની મનઃસ્થિતિ પારખે, ને તેના મનોરથ, તેના કોડ, પૂરા પાડે’, તો હે પ્રભુ ! તારો એવો ભક્ત - તારું દર્શન કરવાને ઉત્કટમાં ઉત્કટ એવો થયેલો ક્યારે મને તું બનાવશે ?

જીવનનો લલકાર

બાળક માતાને મળવા 'આતુર બની રહે
છે, પણ લોકો સ્વાદ લઈ રહે છે; અને તેઓને તે
સ્વાદનું ભાન હોતું નથી. બાળ હૃદય સાથે ત્યાં
સ્વાદ જે ભાવ બાળક મળવા માટે તલસે
ત્યારે તેવા બાળકો બની તેવા આતુર હોય છે. ત્યારે
ઊંડા ઊંડા સ્વાદના ભાવો હોય છે. તેમ રીતે
ભક્તોને પણ પ્રભુનાં દર્શન કરવામાં આનંદ-
પ્રાપ્તિનો અને પ્રતીતિનો સ્વાદ રહેલો છે. જેમ
બાળક માતાનો સંબંધ બનેલો હોય છે
તેમ તેમાં તે સ્વાદ ઊભરાઈ રહેલો હોય છે,
ત્યારે ભક્તોમાં સ્વાદનો લોભ રહેલો હોય છે.
એને મન મારે ઈશ્વરનાં દર્શન કરવાં છે' —
એમ માટે જે વિરહી બને છે, 'તેમ પ્રેમાવેશમાં તે
બને છે,' ભગવાન આનંદ દેશે' એવા એવા ભાવનો
પણ એમાં મનમાં રહેલો લોભ તેના વડે હોય છે.
જેમ 'પ્રભો! હું તારો પરમ સાધક હું મરી રહ્યો છું
એક મિલનમાં રહેવું નથી હૃદય ટાઢું ટાઢું થાય
છે. હવે રહેવાતું નથી. તારાં દર્શન દે પ્રભુ!' એ
જ રીતે વિરહો, ભાવો, સ્વરૂપે એનાં મહિમા, દર્દ,
માં રમમાણ કરે છે. એને મનની દર્શન ગાથા
ભાવનાની રીતે જોયેલે જે મૂર્તિ શોભાવે છે.

વિરહનો તલસાટ

બાળક માતાને મળવા આતુર બની રહે છે, પણ તેમાં સ્વાર્થ હોય છે, જોકે તેને તે સ્વાર્થનું ભાન હોતું નથી. છતાં સૂક્ષ્મ રીતે ત્યાં સ્વાર્થ છે. માતા બાળકને મળવા એને હૃદયે ચાંપી લેવા મીઠડાં અમી લેવા આતુર હોય છે. ત્યાંયે ઊંડા ઊંડા સ્વાર્થના ભાવો હોય છે. તેવી રીતે ભક્તને પણ પ્રભુનાં દર્શન કરવામાં આનંદ પ્રાપ્તિનો એક પ્રકારનો સ્વાર્થ રહેલો છે. જેમ બાળક માતાનો સંબંધ વધતો જાય છે, તેમ તેમ તે સ્વાર્થ ઉઘાડો પડતો જાય છે, ત્યારે ભક્તજનના સ્વાર્થનો લોપ થતો જાય છે. એને મને 'મારે ઈશ્વરનાં દર્શન કરવાં છે', - 'એને માટે એ વિરહી બને છે', 'તેના પ્રેમભાવથી તે બળે છે', 'મળવાથી આનંદ થશે' એવા એવા ભાવનો પણ એના મનમાંથી લોપ થતો જતો હોય છે. ફક્ત 'પ્રભો ! તું મારી અરજ સાંભળ. હું મરી રહ્યો છું. હવે એકલવાયા રહેવાતું નથી. હૃદય ફાટુંફાટું થાય છે. હવે સહેવાતું નથી. તારાં દર્શન દે પ્રભુ !' એ જ સતત વિચારો, ભાવો, સ્મરણો એનાં મન, ચિત્ત, હૃદયમાં રમ્યા કરે છે. એવી મનની સ્થિતિ તારા ભક્તજનની થતી હોય છે એ કલ્પી શકાય છે.

ને હે પ્રભુ! તારો સ્નેહ દયા માગવા જેવ થયો
પડશાવશો? મારે પ્રેમ સ્નેહ બનવું છે મારા ઉપરનો
તે આદર્શ છે મા. મિત્ર, હૃદયમાં જે આદર્શની મૂર્તિ
જેમ ~~મ~~ નિરાકાર પ્રકાશ પ્રભુ! તારી કૃપાથી આદર્શ
રહ્યો છું તો હે પ્રભુ! કૃપા કર કે એવો નિરાકાર જે
એવો આકાર મારા હૃદયમાં ૩ [illegible] તો એક
રૂપે મારા મનમાંથી બધા સમય બાંધીઓનો બદલ
કરવા તે દૂર કરું — મા, મિત્ર, સદ્ગુરુ રૂપમાં તો
મા. ~~[illegible]~~ મિત્ર ઈશ્વર તારો જ આભાસ. [illegible] તો
તારે પ્રભુ! એવો જ મળે હું બનાવું.

તો હે પ્રભુ ! તારી એવી દયા મારા પર ક્યારે વરસાવશે? મારે પણ એવા બનવું છે. મારા જીવનનો તે આદર્શ છે. મન, ચિત્ત, હૃદયમાં એ આદર્શને મુદ્રિત કરવા ભગીરથ પ્રયત્ન પ્રભુ ! તારી કૃપાથી આદરી રહ્યો છું. તો હે પ્રભુ ! કૃપા કર. ને એવો તલસાટ ને એવો તનમનાટ મારા હૃદયમાં તું જગાડ. તો જેથી કરી મારા મનમાંથી બીજા અનેક તરંગોનો લય થાય ને ફક્ત તારું જ ભજન, કીર્તન, સ્મરણ થયા કરે. મન, ચિત્ત, હૃદય તારી જ ઝાંખીને ઝંખ્યા કરે. તો હે પ્રભો! એવો મને તું બનાવજે.

ૐ <u>ગોપીભાવ</u>

પ્રભો! કેટલાક તને 'પ્રિયા' પ્રીતે સંબોધે છે. કેટલાક સ્વામી માની પૂજે છે. કેટલાક ગોપીભાવથી ભજે છે. તો પ્રભો! તું મારી પ્રિયા ને હું તારો પ્રિય. પણ બાપ! એમ તો કેમ કરી મનાશે! મારો પ્રિય તો તું, તેને વળી પ્રિયા કેમ મનાય! હા, એ ભાવ સમજી શકાય – જ્યારે જ્યારે હું તારો પરમાત્મ સ્વરૂપ જોઉં, ત્યારે એ ભાવ ~~સ્ફુ~~ રાખી તારા મનના કોડ હું તારો પ્રિય થાઉં તો પૂરા થાય. પણ અત્યારે તો પ્રભો! 'હું જ તારી પ્રિયા ને તું જ મારો પ્રિય' – એ ભાવે મારું હૃદય પ્રફુલ્લિત બને છે. હૃદયમાં આનંદનું મોજ-મોજાં- ઉભરાય છે. કંઈ કંઈ અવનવી આશાઓ ને કોડ મનમાં ઉદ્ભવવાની તું હંમેશાં મને આનંદમાં રાખે છે. કંઈક અવનવા તરવરાટ થઈ રહે છે. તારી સાથ ~~ખેલવે~~, ખેલો, કંઈ કંઈ તારા ઓરિયા પૂરવા, ફેરફેરની તૈયારી કરતો જાઉં છું, તો તું બેવફા થઈશ?– તો ઓમના હૃદયમાં વિષ રેડી મને દુઃખી કરીશ?. ભલે તું નિષ્ઠુર પ્રિય હોય એમ હું નહી માની શકાતો. પ્રેમ-ભાવમાં પણ તને એમ ચીતરવાને મારું હૃદય ના પાડે છે, ત્યારે હે મન! શાને આમ અમંગલ શંકાઓ કરે છે? પ્રભો! એ તો હૃદયનાં તરવરાટનાં સૂચક ચિહ્નો છે. તું આવીશ એ જ આશાએ તારા માર્ગમાં આવતા કાંટાકાંકરા સાફ કરતો હું બાંકુની કોડ જેવી આંખ- ફાડી તને

ગોપીભાવ

હે પ્રભો ! કેટલાક તને 'પ્રિયા' કહીને સંબોધે છે. કેટલાક સ્વામી માની પૂજે છે. કેટલાક ગોપીભાવથી ભજે છે. તો પ્રભો ! તું મારી પ્રિયા ને હું તારો પ્રિય. પણ બાપ ! એમ તો કેમ કરી મનાય ! મારો પ્રિય તો તું, તેને વળી પ્રિયા કેમ મનાય ! હા, એ ભાવ સંભવી શકે-ત્યારે કે જ્યારે હું તારો પરમ ભક્ત થયો હોઉં, ત્યારે એ ભાવ રાખી મારા મનનો કોડ હું તારો પ્રિય થાઉં તો પૂરા થાય. પણ અત્યારે તો પ્રભો ! 'હું જ તારી પ્રિયા ને તું જ મારો પ્રિય'-એ ભાવે મારું હૃદય પ્રફુલ્લિત બને છે. હૃદયમાં આનંદનું જોમ-જોશ-ઊભરાય છે. કંઈ કંઈ અવનવી આશાઓ ને કોડ મનમાં ઉદ્‌ભવાવી તું હંમેશાં મને આનંદમાં રાખે છે. કંઈએ અવનવા તનમનાટ થઈ રહે છે. તારી રાહ જોતો, કંઈ કંઈ તારા ઓરિયા પૂરવા, કેટકેટલી તૈયારી કરતો જઉં છું, તો તું બેવફા થઈશ ? -ને ઝંખતા હૃદયમાં વિષ રેડી મને દુઃખી કરીશ ? એવો તું નિષ્ઠુર પ્રિય હોય એમ હું નથી માની શકતો. કલ્પનામાં પણ તને એમ ચીતરવાને મારું હૃદય ના પાડે છે; ત્યારે હે મન ! શાને આમ અમંગલ શંકાઓ કરે છે ? પ્રભો ! એ તો હૃદયનાં તનમનાટનાં સૂચક ચિહ્નો છે. તું આવીશ એ જ આશાથી તારા માર્ગમાં આવતા કાંટાકાંકરા સાફ કરતો હું લીંબુની ફાડ જેવી આંખ ફાડી તને

નિરાંતના તારું-દર્શન કરવા મન, ચિત્ત, હૃદયથી
આતુર બન્યો છું.

પ્રભો! જો હું શેઠ બનું તો હું મારો નોકર. શેઠે,
શેઠ નોકરની સેવા લે ન. શેઠની ઊંઠે છે નોકરની
સેવાની જે શેઠ કદર કરે તે જ ઉત્તમ શેઠ. નોકરજીવો
ભાવ પણ ચિરસ્થાયી તેમ રહે. તો પ્રભો! શું
તું જેવા સેવકની સેવા તું નહિ સ્વીકારે? હું ઈશ્વર
ઈચ્છા જ નથી રાખતો, પણ પ્રભો! તું સ્વીકાર તો કરીશ
ને!

હે પ્રભો! તું કૃષ્ણ તો હું ગોપી બનું. દેવકી-ઉદરે
જન્મ લઈ ગોકુળમાં આવી મંગલમો, ને ગોપીજનનો
અભિનવ સુખ દેજો.

પ્રભો! બહુ બગડ રહો. આજે બનીના બધી વાતો
ગામમાં — એ મધુરી મોરલીના નાદ સુણે છે! ત્યારે મારા
પાયરો હું નારાયણ, વિશ્વાં પડ્યો? ફરીથી એવે એ મધુર
સૂર — એ મનમોહક મોરલીનો સૂર-નાદ — સાંભળવા
જીવ તલસે છે! પ્રભો! કૃપા કર. રંક જનને વિસારવાથી શું
મળશે?

નિહાળવા તારું દર્શન કરવાં મન, ચિત્ત, હૃદયથી આતુર બન્યો છું.

પ્રભો ! જો તું શેઠ બનું તો હું તારો નોકર થાઉં. શેઠ નોકરની સેવા વડે જ શોભી ઊઠે છે. નોકરની સેવાની જે શેઠ કદર કરે તે જ ઉત્તમ શેઠ. નોકરનો ભાવ પણ ચિરસ્થાયી તેથી રહે. તો પ્રભો ! શું મુજ જેવા સેવકની સેવા તું નહિ સ્વીકારે ? હું કદરની ઇચ્છા જ નથી રાખતો, પણ પ્રભો ! તું સ્વીકાર તો કરીશને ?

હે પ્રભો ! તું કૃષ્ણ તો હું ગોપી બનું. દેવકી-ઉરે જન્મ લઈ ગોકુળમાં જઈ મહાલ્યો, ને ગોપીજનનો જય જયકાર થયો.

પ્રભો ! બહુ વખત થયો. જાણે વર્ષોનાં વર્ષો વીતી ગયાં - એ મધુરી મોરલીના નાદ સૂણ્યે ! ક્યારે મારા પાપથી હું તારાથી વિખૂટી પડી ? ફરીથી હવે એ મધુર સૂર - એ મનમોહક મોરલીનો સૂર-નાદ સાંભળવા જીવ તલસે છે ! પ્રભો ! કૃપા કર. રંક જનને રિબાવવાથી શું મળશે ?

પ્રેમની ભૂખ

પ્રાણો! પ્રેમના દરનાં વધારે પવિત્ર કાંઈ નથી, તેમાં જ્યારે વિકાર સંભવે ઉદ્ભવે, ત્યારે તેના દરનાં વધારે અધમ પણ કાંઈ નથી. પ્રાણો! જગતમાં આજે એવો પ્રેમ ભાવની રહેલો લાગે છે. મને કોઈ સમજતું નથી. ત્યારે શું તું પણ ધિક્કારશે? ત્યારે ચરણે પણ મને શાંતિ નહિ મળે? જે પરમ શાંતિનું ધામ – રસાળદનું ક્ષેત્ર – ત્યાંયે શું આવા ઉદ્ગાર રહેશે? ના! ના! પ્રાણો! એમ તે કંઈ બને? જે દિવસે તું તારો કોમળ હાથ આ દેહને શિરે ફેરવશે ત્યારે જ મને શાંતિ હૃદયે વળશે. હૃદયે એકવાર ઊંડા ઊંડા આરામ ધારણ કરી આ પ્રેમપૂર્ણ જીવન દિવાળી થશે, થશે ફરી દિન હું તારું છું તો પ્રાણો! કોઈ દી આ રાંકને યાદ કરી મારા માટે રડજે.

<u>પ્રેમની ભૂખ</u>

પ્રભો ! પ્રેમના કરતાં વધારે પવિત્ર કાંઈ નથી, તેમાં જ્યારે વિકાર સંભવે, ઉદ્ભવે, ત્યારે તેના કરતાં વધારે અધમ પણ કાંઈ નથી. પ્રભો ! જગતમાં આજે એવો પ્રેમ પ્રવર્તી રહેલો લાગે છે. મને કોઈ સમજતું નથી. ત્યારે શું તું પણ ધક્કેલશે ? તારે ચરણે પણ મને શાંતિ નહિ મળે ? જે પરમ શાંતિનું ધામ-રસાનંદનું ક્ષેત્ર-ત્યાંયે શું આવો ઉદ્વેગ રહેશે ? ના ! ના ! પ્રભો ! એમ તે કંઈ બને ? એક દિવસ તું તારો કોમળ હાથ આ રંકને શિરે ફેરવશે, ત્યારે જ મને શાંતિ હૃદયે વળશે. હૃદયે એ જ ઊંડી ઊંડી આશા ધારણ કરી આ પ્રેમશૂન્ય જીવન ધારણ કરીને, કષ્ટે કરી, દિન હું કાઢું છું. તો પ્રભો ! કોક દી આ રાંકને યાદ કરી મારા કોડ પૂરજે.

'બધા જ સંદેશા'

પ્રભો! મને તો જીવનના દરેકના રસ્તે જે જે બનતું હોય તે બધા જ સંદેશ જેમ ભાસે છે. એવા સંદેશાઓની આગળ પાર નથી પ્રભો! એ બધાંના માટે રહીને દરેક એ જ આ દિલના ઉંડાણની પ્રાર્થના છે સાંભળજે, પ્રભો!

બધાં જ 'અંત્યજ'

પ્રભો ! મને તો વ્યક્તિના હૃદયના રસને જે જે બાધક હોય તે બધા જ અંત્યજ સમ ભાસે છે. એવા અંત્યજોની આજે ખોટ નથી. પ્રભો ! એમનાથી મારું રક્ષણ કરજો. એ જ આ રંકના ઉરની પ્રાર્થના છે. સાંભળજે, પ્રભો !

"મેરે તો ગિરિધર ગોપાલ..."

પ્રભો! અંતરને જે ઢંઢોળે ઉભરાતો ભાવ તેનાથી
કેવળ અપરિચિત છે, તેમાં ભાગ ન લેનાર એવા
જગતના મને શું થાય છે તે કેમ કરી સમજી શકે?
પ્રભો! એવા લોકોના ભાવો, હૃદયસ્પર્શી શબ્દોના
આશ્વાસનથી મારું હૃદય, ચિત્ત શાંત કેમ થાય?
અહંકારની ~~આંધળી~~ આંધળી થઈ ગયેલી આંખોનો
મારે ખપ નથી. પ્રભો! શ્રદ્ધા વિનાના લોકોના
હૃદયસ્પર્શી પ્રેમની મારે જરૂર નથી પ્રભો! લોકોના
વ્યવહાર સાથે મને કશી નિસ્બત નથી પ્રભો!
ગિરિધરના ચરણોની એક મારું મનબિંદુ તો છે,

‘મેરે તો ગિરિધર ગોપાળ...’

પ્રભો ! અંતરને જે શોક બાળતો હોય, તેનાથી કેવળ અપરિચિત તથા તેમાં ભાગ ન લેનાર એવા ત્રાહિતો મને શું થાય છે, તે કેમ કરી સમજી શકે ? પ્રભો ! એવા લોકોના ખાલી, હૃદયશૂન્ય શબ્દોના આશ્વાસનથી મારું હૃદય, ચિત્ત શાંત કેમ થાય ? અથડાઈને આંધળી થઈ ગયેલી આંખોનો મારે ખપ નથી. પ્રભો ! શ્રદ્ધા વિનાના લોકના હૃદયશૂન્ય પ્રેમની મારે જરૂર નથી. પ્રભો ! એમના વ્યવહાર સાથે મને કશી નિસ્બત નથી. પ્રભો ! લોહચુંબકના કાંટાની જેમ મારું લક્ષ્યબિંદુ તો તું છે.

વાણી ને દિલનો વ્યભિચાર

હે પ્રભો! હે નાથ! વાણી અને વિચારનો. આજકાલ જગતમાં બધે વ્યભિચાર થઈ રહ્યો હોય એમ હું -રંક નરો મનવડે ભાળ્યા કરું છું. તેવા જગમાં હે પ્રભો! દિલમાં-ઉરમાં-હૃદયમાં-મનમાં જ મેલવણો નાનું ભજન કરવાનું મને રુચિકર ને સુખકર થઈ પડે છે ભલેરી ભલો, જેઓ 'એકાદ ભજન તો બોલ' એમ કહે છે. તેવે વખતે દિલથી, ભાવથી નાનું ભજન પ્રભો! હવે કહું, નથી ભાવ ઉરમાં ઉભરાતા નથી. પછી ભજન કરતાં જે મસ્તી હું અનુભવતો તે હવે દિલમાં સ્ફુરતી નથી. હરે હેર, સ્થળે સ્થળે દિલનો પણ વ્યભિચાર ભાળો હું ભાળું છું, ભોગું છું

દિલમાં હોય છે તે વાણીમાં ઉતરે તે ખરું, પ્રભો! પણ આ વાણીના યુગમાં ભાવો હૃદયથી નથી દર્શાવાતા, પણ તે (ભાવો) વાણીમાં જ વ્યક્ત થયેલા હોય છે. વાણીમાં જે જે બધા બોલે છે, તેમાં દિલનું સત્ કિંચિત્ પણ હોતું નથી. વાણીને અને દિલને બાર ગાઉનું છેટું રાખી લોકો વ્યવહાર ચલાવ્યા કરે છે. પ્રભો! એવા દંભી જગતમાં હું રંક અટવાઈ પડ્યો છું. લોક બેતાલા સ્વાર્થી-પોતાના મનથી ભાળવા માટે તાકે છે જુએ છે ને ચિંતા કરે છે. પ્રભો! એવા લોકોની ચિંતાની મને જરીયે પરવા નથી પ્રભો; મને તો તું ચિંતા

વાણી ને જ્ઞાનનો વ્યભિચાર

હે પ્રભો ! હે તાત ! વાણી અને વિદ્યાનો આજકાલ જગતમાં બધે વ્યભિચાર થઈ રહ્યો હોય એમ હું - રંક - નરી નજરે ભાળ્યા કરું છું. તેવા જગમાં હવે પ્રભો ! દિલમાં-ઉરમાં-હૃદયમાં-મનમાં જ મૌનપણે તારું ભજન કરવાનું મને રુચિકર થઈ પડે છે. સ્નેહી જનો, મિત્રો 'એકાદ ભજન તો બોલ' એમ કહે છે. તેવે વખતે દિલથી, ભાવથી, તારું ભજન પ્રભો ! હવે થતું નથી. ભાવ ઉરમાં ઊભરાતા નથી. પહેલાં ભજન કરતાં જે મસ્તી હું અનુભવતો, તે હવે દિલમાં સ્ફુરતી નથી. ઠેર ઠેર, સ્થળે સ્થળે, જ્ઞાનનો પણ વ્યભિચાર થતો હું સાંભળું છું, જોઉં છું.

દિલમાં હોય છે તે વાણીમાં ઊતરે તે ખરું, પ્રભો ! પણ આ વાણીના યુગમાં ભાવો હૃદયથી નથી દર્શાવાતા, પણ તે (ભાવો) વાણીમાં જ વ્યક્ત થયેલા હોય છે. વાણીમાં જે જે બધા બોલે છે, તેમાં દિલનું યત્કિંચિત્ પણ હોતું નથી. વાણીને અને દિલને બાર ગાઉનું છેટું રાખી લોકો વ્યવહાર ચલાવ્યા કરે છે. પ્રભો ! એવા દંભી જગતમાં હું રંક વીંટળાઈ પડ્યો છું. લોક પોતાના ચશ્માંથી-પોતાના માપથી-બીજાનાં માપ કાઢે છે, જુએ છે ને કિંમત આંકે છે. પ્રભો ! એવા લોકોની કિંમતની મને જરીયે પરવા નથી. પ્રભો ! મને તો તું કિંમત

ફરી આ જગતની. દુઃખમાંથી વરસાદી માટીની લઈ
તારી પાસે જોંચી મને તારો - મિત્રો - બનાવે એ જ
હું તો પળેપળે માગી રહ્યો છું હૃદય તળથી રડું છું.
એમ તમામ ... કરી રહ્યું છે તે માટે પ્રભો! હું
તારા સર્વાત્મભાવને આ દેહ,ઉરમાં જે ભાવ ભર્યા છે
તે બધું જોતો રહ્યો છું. તારે શિરે આવી
રીતે મેં મારી જિંદગી સાથે ભરોસાથી સોંપણું
છે. આ દેહ નૌકાની જવાબદારી તારા જેવા સમર્થ
નાવિકના હસ્તે સોંપી છે. તો હું દેહ હવે શાને
કરું? પ્રભો! હે નાથ! કૃપાળુ, ને આ દેહને
તવ પાર ઉતારજે એ જ એની ઉરની વિનંતી
છે.

કરી આ જગતની દુકાનમાંથી જલદી ખરીદી લઈ તારી પાસે ખેંચી મને તારો - નિજનો - બનાવે એ જ હું તો પળેપળે માગી રહ્યો છું. હૃદય તલસી રહ્યું છે. મન તનમનાટ કરી રહ્યું છે. તે માટે પ્રભો ! હું તારાં ચરણકમળને આ રંક ઉરમાં જે ભાવ ભર્યા છે-તે વડે ભીંજવી રહ્યો છું. તારે શિરે આશા રાખી મેં મારી કિસ્તી સાથે ભરસાગરે ઝંપલાવ્યું છે. આ રંક નૌકાની જીવનદોરી તારા જેવા સમર્થ નાવિકના હસ્તે સોંપી છે. તો હું રંક હવે શાને ડરું ? પ્રભો ! હે તાત ! સંભાળજે, ને આ રંકને ભવ પાર ઉતારજે એ જ એની ઉરની વિનંતી છે.

મારા નામે શરમાઓ

પ્રભો! કોઈ પરોઢ મારા ગુણાનુવાદમાં ઠઠ્ઠ મસ્ત-મસ્તાન-રહે. છતાં મારાં મનમાં 'હું ઈશ્વર કરતો નથી' એ ભાવ જ મજાન રહે, તે નઠ્ઠાનો આ દંભ મન નો જે કંઈ યત્ કિંચિત્ યત્ન છે તે પર કૃપાદૃષ્ટિ નાખીને આવી હું તો ભીખનો ભીખ છું. પ્રભો! અકિંચનોમાં અકિંચન હું છું. જગતમાં ભાખી છું. એ ઠીક ભાવ હૃદયે રાખી નામે શરમાઓ આવ્યો છું. જે કંઈ મારી ત્રુટિ હશે તે હે હરિ! દૂર કરજો. એ રંગના રંગે હોવું ન જોના હે પ્રભો! મારા ના દયાનિધિ છો. 'હે પ્રભો! આ રજ પર દયા કરજો, આવા' એ પણ હવે માગવાનો નથી.

માત્ર તારે શરણે

પ્રભો ! આઠે પહોર તારા ગુણાનુવાદમાં હૃદય મસ્ત-તલ્લીન-રહે, છતાં મનમાં જાણે ‘હું કંઈ જ કરતો નથી’ એ ભાવ જ જાગ્રત રહે. તે તરફનો આ રંક જનનો જે યત્કિંચિત્ યત્ન છે, તે પર કૃપાદૃષ્ટિ વર્ષાવજે. બાકી હું તો નીચનો નીચ છું. પ્રભો ! અધર્મીમાં અધર્મીજન હું છું. પાપીમાં પાપી છું. એ દીનભાવ હૃદયે રાખી તારે શરણે આવ્યો છું. જે કંઈ તારી ઇચ્છા હોય તે હે હરિ ! પૂરી કરજો, રંકના કૃત્ય સામું ન જોતા. હે પ્રભો ! તમો તો દયાનિધિ છો. ‘હે પ્રભો ! આ રંક પર દયા કરજો, બાપ !’ એ પણ હવે માગતો નથી.

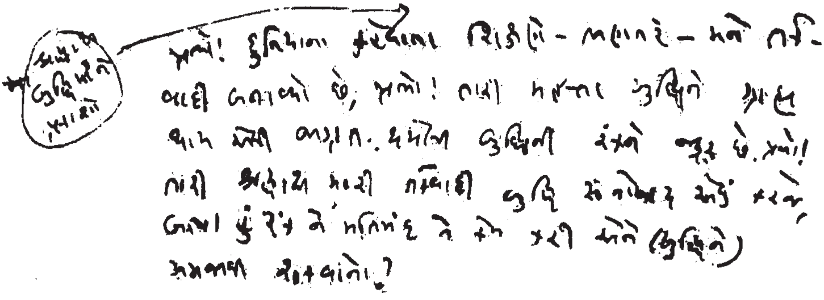

<u>શ્રદ્ધાથી બુદ્ધિમાં તે પ્રકાશો</u>

પ્રભો ! દુનિયાના કહેવાતા શિક્ષણે-ભણતરે-મને તર્કવાદી બનાવ્યો છે, પ્રભો ! તારી મહત્તા બુદ્ધિને ગ્રાહ્ય થાય એવી જાગ્રત થયેલી બુદ્ધિની રંકને જરૂર છે. પ્રભો ! તારી શ્રદ્ધાથી મારી તર્કવાદી બુદ્ધિ સંતોષાય એવું કરજે. બાપ ! હું રંક ને મતિમંદ, તે કેમ કરી એને (બુદ્ધિને) સમજાવી શકવાનો ?

॥ હરિઃૐ ॥

આરતી

ૐ શરણચરણ લેજો, પ્રભુ શરણચરણ લેજો,
પતિત ઉગારી લેજો (૨) કર ગ્રહી ઉર લેજો. ...ૐ શરણ.

મનવાણીના ભાવો, કર્મ વિશે ઊતરો, પ્રભુ (૨)
મન, વાણી ને દિલને (૨) કૃપાથી એક કરો. ...ૐ શરણ.

સર્વ મળેલાં સાથે, દિલ સદ્‌ભાવ ઊગો, પ્રભુ (૨)
છો અપમાન થયાં હો (૨) ત્યાંયે ભાવ બઢો. ...ૐ શરણ.

નિમ્ન પ્રકારની વૃત્તિ, ઊર્ધ્વગમન કરવા, પ્રભુ (૨)
પ્રભુકૃપાથી મથાજો (૨) ચરણશરણ ગ્રહવા. ...ૐ શરણ.

મનના સકળ વિચારો, પ્રાણતણી વૃત્તિ, પ્રભુ (૨)
બુદ્ધિતણી સૌ શંકા (૨) ચરણકમળ ગળજો. ...ૐ શરણ.

જેવા દિલ હોઈએ પ્રભુ, તેવા દેખાવા, પ્રભુ (૨)
મતિ મુજ ખુલ્લી રે'જો (૨) સ્પષ્ટ જ પરખાવા. ...ૐ શરણ.

દિલમાં કંઈક ભર્યું હો, તે થકી બીજું ઊલટું, પ્રભુ (૨)
કદી પણ મુજથી ન બનજો (૨) એવી મતિ દેજો. ...ૐ શરણ.

જ્યાં જ્યાં ગુણ ને ભાવ, દિલ ત્યાં મુજ ઠરજો, પ્રભુ (૨)
ગુણ ને ભાવની ભક્તિ (૨) દિલ મુજ સંચરજો. ...ૐ શરણ.

મન,મતિ,પ્રાણ પ્રભુ ! તુજ ભાવ થકી ગળજો, પ્રભુ (૨)
દિલમાં તુજ ભક્તિની (૨) છોળો ઊછળજો. ...ૐ શરણ.

-શ્રીમોટા

આશ્રમમાં ઉપલબ્ધ પુસ્તકોની યાદી

નંબર	પુસ્તકોના વિભાગ	ટોટલ પુસ્તકો
૧.	ગદ્ય પુસ્તકો	૧૪
૨.	પદ્ય પુસ્તકો	૫૧
૩.	શ્રીમોટા-ટેપવાણી	૧૮
૪.	શ્રીમોટા પ્રવચન-વાણી	૭
૫.	સ્વજનોને પત્રો આધારિત પુસ્તકો	૯
૬.	સ્વજનોની અનુભવકથા તથા સ્મૃતિગ્રંથ	૮
૭.	સંકલિત પુસ્તકો	૨૨
૮.	જીવનકવન	૧૧
૯.	અન્ય પુસ્તકો	૧૪
૧૦.	હિંદી પુસ્તકો	૧૫
૧૧.	અંગ્રેજી પુસ્તકો	૨૨
૧૨.	કેલેન્ડર (દીવાલ અને ટેબલ)	૧

પૂજ્ય શ્રીમોટા વિરચિત ગદ્ય પુસ્તકો

નં.	પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧.	જીવનસંગ્રામ	૧૯૪૬
૨.	જીવનંસંદેશ	૧૯૪૮
૩.	જીવનપાથેય	૧૯૪૯
૪.	જીવનપ્રેરણા	૧૯૫૦
૫.	જીવનપગરણ	૧૯૫૧
૬.	જીવનપગથી	૧૯૫૧
૭.	જીવનમંડાણ	૧૯૫૨
૮.	જીવનસોપાન	૧૯૫૨
૯.	જીવનપ્રવેશ	૧૯૫૩
૧૦.	જીવનપોકાર	૧૯૫૪
૧૧.	હરિજન સંતો	૧૯૫૪
૧૨.	જીવનમંથન	૧૯૫૬
૧૩.	જીવનસંશોધન	૧૯૫૭
૧૪.	જીવનદર્શન	૧૯૫૯

પૂજ્ય શ્રીમોટા વિરચિત પદ્ય પુસ્તકો

નં.	પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧.	મનને	૧૯૨૨
૨.	તુજ ચરણે	૧૯૨૩
૩.	નર્મદાપદે	૧૯૨૭
૪.	જીવનગીતા (નાની)	૧૯૩૨
૫.	હૃદયપોકાર	૧૯૪૪
૬.	જીવનપગલે	૧૯૪૪
૭.	શ્રીગંગાચરણે	૧૯૪૫
૮.	કેશવ ચરણ કમળે	૧૯૪૬
૯.	કર્મગાથા	૧૯૪૬
૧૦.	પ્રણામ પ્રલાપ	૧૯૪૭
૧૧.	પુનિત પ્રેમગાથા	૧૯૪૭
૧૨.	જીવનગીતા (મોટી)	૧૯૫૩

૧૩. આર્તપોકાર	૧૯૫૪
૧૪. અભ્યાસીને	૧૯૬૭
૧૫. જિજ્ઞાસા	૧૯૭૦
૧૬. ભાવ	૧૯૭૧
૧૭. જીવનઝલક	૧૯૭૧
૧૮. જીવનસૌરભ	૧૯૭૧
૧૯. જીવનઅનુભવગીત	૧૯૭૧
૨૦. જીવનસ્મરણ	૧૯૭૧
૨૧. શ્રદ્ધા	૧૯૭૧
૨૨. જીવનલહરી	૧૯૭૧
૨૩. જીવનતપ	૧૯૭૨
૨૪. જીવનરસાયણ	૧૯૭૨
૨૫. જીવનઆહ્‌લાદ	૧૯૭૨
૨૬. રાગદ્વેષ	૧૯૭૨
૨૭. નિમિત્ત	૧૯૭૨
૨૮. ગુણવિમર્શ	૧૯૭૨
૨૯. જીવનસ્પંદન	૧૯૭૩
૩૦. જીવનરંગત	૧૯૭૩
૩૧. જીવનકથની	૧૯૭૩
૩૨. જીવનસ્મરણસાધના	૧૯૭૩
૩૩. જીવનમથામણ	૧૯૭૩
૩૪. પ્રેમ	૧૯૭૩
૩૫. મોહ	૧૯૭૩
૩૬. કૃપા	૧૯૭૩
૩૭. સ્વાર્થ	૧૯૭૩
૩૮. શ્રીસદ્‌ગુરુ	૧૯૭૩
૩૯. કર્મઉપાસના	૧૯૭૩
૪૦. જીવનચણતર	૧૯૭૪
૪૧. જીવનઘડતર	૧૯૭૪
૪૨. જીવનપગદંડી	૧૯૭૪
૪૩. જીવનકેડી	૧૯૭૪
૪૪. ભાવકણિકા	૧૯૭૪
૪૫. ભાવરેણુ	૧૯૭૪
૪૬. ભાવજ્યોતિ	૧૯૭૪
૪૭. ભાવપુષ્પ	૧૯૭૪
૪૮. ભાવહર્ષા	૧૯૭૫
૪૯. જીવનપ્રભાત	૧૯૭૫
૫૦. જીવનપ્રવાહ	૧૯૭૫
૫૧. મૌનાર્થીને માર્ગદર્શન	૨૦૦૩

•

પૂજ્ય શ્રીમોટા ટેપવાણી

નં.	પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧.	શેષ-વિશેષ	૧૯૮૯
૨.	જન્મ-પુનર્જન્મ	૧૯૮૯
૩.	તદ્રૂપ-સર્વરૂપ	૧૯૯૦
૪.	એકીકરણ-સમીકરણ	૧૯૯૦
૫.	જીવતા નર સેવીએ	૧૯૯૧
૬.	અગ્રતા-એકાગ્રતા	૧૯૯૧
૭.	જોડા-જોડ	૧૯૯૨
૮.	અન્વય-સમન્વય	૧૯૯૨
૯.	શ્રીમોટાવાણી ૧ થી ૧૪ (૭ પુસ્તકો)	૧૯૯૨ થી ૧૯૯૫
૧૦.	ગ્રહ-ગ્રહણ	૧૯૯૩
૧૧.	દક્ષિણ ભારતનાં સ્વજનોને સંબોધન	૨૦૦૬
૧૨.	શ્રી ઝીણાકાકા સાથે વાર્તાલાપ	૨૦૧૫

•

પૂજ્ય શ્રીમોટાનાં પ્રવચનનાં પુસ્તકો

નં.	પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧.	શ્રીમોટા સાથે વાર્તાલાપ	૧૯૭૯
૨.	મૌનએકાંતની કેડીએ	૧૯૮૨
૩.	મૌનમંદિરનું હરિદ્વાર	૧૯૮૩
૪.	મૌનમંદિરનો મર્મ	૧૯૮૪
૫.	મૌનમંદિરમાં પ્રભુ	૧૯૮૫
૬.	મૌનમંદિરમાં પ્રાણપ્રતિષ્ઠા	૧૯૮૫
૭.	મૌનમંદિરમાં હરિસ્મરણ	૨૦૧૫

●

પૂજ્ય શ્રીમોટાનાં સ્વજનોને પત્રો આધારિત પુસ્તકો

નં.	પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧.	મુક્તાત્માનો પ્રેમસ્પર્શ	૧૯૮૦
૨.	શ્રીમોટાની દાંપત્ય-ભાવના	૧૯૮૦
૩.	સંતહૃદય	૧૯૮૩
૪.	ધનનો યોગ	૧૯૮૪
૫.	પગલે પગલે પ્રકાશ	૧૯૮૯
૬.	સમય સાથે સમાધાન	૧૯૯૩
૭.	શ્રીમોટા-પત્રાવલિ ૧/૨	૧૯૯૫
૮.	કૅન્સરની સામે	૨૦૦૨
૯.	હસતું મૌન	૨૦૦૪

●

સ્વજનોની અનુભવકથા

નં.	પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧.	આશ્રમની અટારીએથી	૧૯૮૧
૨.	શ્રીમોટાની સાથે સાથે	૧૯૯૦
૩.	શ્રીમોટા સાથે હિમાલયયાત્રા	૧૯૯૪
૪.	શ્રીમોટાની મહત્તા	૧૯૯૫
૫.	મળાયું પણ ભળાયું નહિ	૧૯૯૫
૬.	મળ્યા-ફળ્યાની કેડી	૨૦૦૧
૭.	**મોટા** - મારી મા	૨૦૦૩

●

સ્મૃતિગ્રંથ

નં.	પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧.	જીવનસ્ફુલિંગ	૧૯૭૩

●

સંકલિત પુસ્તકો

નં.	પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧.	જીવનપરાગ	૧૯૬૩
૨.	સંતવાણીનું સ્વાગત (તમામ પુસ્તકોની પ્રસ્તાવનાનું સ્વતંત્ર પુસ્તક)	૧૯૭૭
૩.	અંતિમ ઝાંખી	૧૯૭૮
૪.	વિધિ-વિધાન	૧૯૮૨
૫.	સુખનો માર્ગ	૧૯૮૩
૬.	પ્રાર્થના	૧૯૮૪
૭.	લગ્ને હજો મંગલમ્	૧૯૮૫
૮.	નિરંતર વિકાસ	૧૯૮૭
૯.	સમર્પણગંગા	૧૯૮૯
૧૦.	જન્મ-મૃત્યુના રાસ	૧૯૮૯
૧૧.	નામસ્મરણ	૧૯૯૨
૧૨.	શ્રીમોટા અને શિક્ષણ	૧૯૯૪
૧૩.	ફનાગીરીનો નિર્ધાર	૧૯૯૬
૧૪.	પૂજ્ય શ્રીમોટા વચનામૃત ૧ થી ૪ (૧ પુસ્તક)	૧૯૯૬
૧૫.	પ્રસન્નતા	૧૯૯૭
૧૬.	ભગતમાં ભગવાન	૨૦૦૦

૧૭. દુર્લભ દેહ મનુષ્યનો ૨૦૦૭
૧૮. દૈવાસુર સંગ્રામ ૨૦૦૭
૧૯. પ્રસાદી (ગુજરાતી) ૨૦૦૮
૨૦. પૂજ્ય શ્રીમોટાના બે બોલ ૨૦૧૪
(તમામ પુસ્તકોમાંથી
લેખકના બે બોલનું
સ્વતંત્ર પુસ્તક)
૨૧. જીવનયોગ ભાગ ૧
અને ૨ ૨૦૧૬
૨૨. બુદ્ધિ ૨૦૧૭

•

જીવનકવન

નં.	પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧.	શ્રીમોટા-જીવન અને કાર્ય ભાગ-૧, ૨	૧૯૭૫
૨.	પારસલીલા	૧૯૭૫
૩.	તરણામાંથી મેરુ	૧૯૭૬
૪.	વિદ્યાર્થી **મોટા**નો પુરુષાર્થ	૧૯૮૯
૫.	મહામના અબ્રાહમ લિંકન	૧૯૯૩
૬.	પ્રેરક વિભૂતિ મહાત્મા ગાંધી	૧૯૯૪
૭.	શ્રીકેશવાનંદજી ધૂણીવાળા દાદા	૧૯૯૬
૮.	ગોધરાના બાપજીનું જીવનચરિત્ર	૧૯૯૮
૯.	મારી સાધનાકથા	૨૦૦૫
૧૦.	પૂજ્ય શ્રીમોટાના વહાલા ઝીણાભાઈ	૨૦૦૫
૧૧.	જીવન સાર્થકતાની કેડીએ પૂજ્ય શ્રીમોટાના વહાલા ‘ભાઈ’ શ્રી નંદુભાઈની સંક્ષિપ્ત જીવનવિકાસગાથા ભાગ-૧ અને ૨	૨૦૨૦

•

અન્ય પુસ્તકો

નં.	પુસ્તક	પ્ર.આ.
૧.	શ્રીમોટાચરણે	૧૯૭૦
૨.	બાળકોના **મોટા**	૧૯૮૦
૩.	શ્રીમોટા ચિત્રકથા	૧૯૮૭
૪.	આહુતિ મંત્ર અને આરતી	૧૯૯૫
૫.	હરિઃૐ આશ્રમ શ્રીભગવાનના અનુભવ કાજેનું સ્થળ	૧૯૯૬
૬.	કૃપાયાચના શતકમ્	૧૯૯૬
૭.	ધ્યેય અને ધ્યાન	૨૦૦૦
૮.	ચિદાકાશ	૨૦૦૦
૯.	પ્રાર્થના પોથી	૨૦૧૦
૧૦.	શ્રીમોટા ઉપલબ્ધિ અને ઉપદેશ	૨૦૧૪
૧૧.	શ્રીમોટાચરણે આંતર પ્રવેશ	૨૦૧૬
૧૨.	શ્રીમોટાચરણે ત્રિભાષી (ગુ. હિં. અં.)	૨૦૧૮
૧૩.	બધું આપણામાં જ છે	૨૦૧૮
૧૪.	સમર્થ સદ્ગુરુ પૂજ્ય શ્રીમોટા	૨૦૧૮

•

हरि:ॐ आश्रम में उपलब्ध हिंदी पुस्तकों का लिस्ट

क्रम	पुस्तक	प्र.आ.
१.	पूज्य श्रीमोटा एक संत	१९९७
२.	कैंसर का प्रतिकार	२००८
३.	सुख का मार्ग	२००८
४.	दुर्लभ मानवदेह	२००९
५.	प्रसादी	२००९
६.	नामस्मरण	२०१०
७.	हरि:ॐ आश्रम (श्रीभगवान के अनुभव का स्थान)	२०१०
८.	श्रीमोटा के साथ वार्तालाप	२०१२
९.	विवाह हो मंगलम्	२०१२
१०.	बालकों के **मोटा**	२०१२
११.	विद्यार्थी **मोटा** का पुरुषार्थ	२०१२
१२.	मौनमंदिर का मर्म	२०१३
१३.	मौनमंदिर का हरिद्वार	२०१३
१४.	मौनएकांत की पगडंडी पर	२०१३
१५.	मौनमंदिर में प्रभु	२०१४

●

English books available at Hariom Ashram Surat.
January - 2020

No.	Book	F. E.
1.	At Thy Lotus Feet	1948
2.	To The Mind	1950
3.	Life's Struggle	1955
4.	The Fragrance Of A Saint	1982
5.	Vision of Life - Eternal	1990
6.	Bhava	1991
7.	Nimitta	2005
8.	Self-Interest	2005
9.	Inquisitiveness	2006
10.	Shri Mota	2007
11.	Rites and Rituals	2007
12.	Naamsmaran	2008
13.	Mota for Children	2008
14.	Against Cancer	2008
15.	Faith	2010
16.	Shri Sadguru	2010
17.	Human To Divine	2010
18.	Prasadi	2011
19.	Grace	2012
20.	I Bow At Thy Feet	2013
21.	Attachment And Aversion	2015
22.	The Undending Odyssey (My Experience of Sadguru Sri Mota's Grace)	2019

●

વાણી ને જ્ઞાનનો વ્યભિચાર

વાણી અને વિદ્યાનો આજકાલ જગતમાં બધે વ્યભિચાર થઈ રહ્યો હોય એમ હું-રંક-નરી નજરે ભાળ્યા કરું છું...

દિલમાં હોય છે તે વાણીમાં ઊતરે તે ખરું, પ્રભો ! પણ આ વાણીના યુગમાં ભાવો હૃદયથી નથી દર્શાવાતા, પણ તે (ભાવો) વાણીમાં જ વ્યક્ત થયેલા હોય છે...

વાણીને અને દિલને બાર ગાઉનું છેટું રાખી લોકો વ્યવહાર ચલાવ્યા કરે છે...

-શ્રીમોટા

'ફનાગીરીનો નિર્ધાર', બી. આ., પૃ. ૪૯
(પુનઃમુદ્રણ)

કિંમત : રૂ. ૧૦/-